29 Μαΐου 2014

Η Περιπέτεια, Τάσος Λειβαδίτης (ανάλυση)

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Σημειώσεις Νεοελληνικής Λογοτεχνίας
«Και θα μπορούσε κάποτε να γραφτεί η συγκλονιστική περιπέτεια μιας γυναίκας που της έπεσε η βελόνα στο πάτωμα, εκείνη γονατίζει κι αρχίζει να ψάχνει, εκεί συναντάει την παλιά της ζωή: χαμένα όνειρα, σφάλματα, νεκροί, μα η βελόνα πρέπει να βρεθεί, το φόρεμα να παραδοθεί, ο Χριστός να σταυρωθεί κι η γυναίκα ψάχνει, ψάχνει ώσπου ξαναβρίσκει τη βελόνα – σηκώνεται τότε, κάθεται στην καρέκλα εξαντλημένη και συνεχίζει να ράβει, ενώ κλαίει σιγανά γιατί κατάλαβε άξαφνα
…πως γυρισμός δεν υπάρχει…»

Η ποίηση του Τάσου Λειβαδίτη διακρίνεται για την έντονη αίσθηση τραγικότητας που μεταδίδει στον αναγνώστη• αίσθηση που προκύπτει από την τάση του δημιουργού να ελέγχει τη ζωή του ατόμου σ’ ένα προχωρημένο σημείο της, όταν πια το μεγαλύτερο μέρος της έχει βιωθεί και δεν υπάρχουν πλέον περιθώρια αλλαγών. Η προσέγγιση αυτή δίνει μια θέαση της πραγματικότητας πλήρως στερημένη από το αίσθημα της ελπίδας, το μόνο ουσιαστικά αίσθημα που κατορθώνει να κρατά τους ανθρώπους μπροστά στις πλείστες δυσκολίες και απογοητεύσεις που συναντούν στη ζωή τους.

Στο ποίημα «Η περιπέτεια» ο Λειβαδίτης κατορθώνει με χαρακτηριστική λιτότητα

λόγου να παρουσιάσει σε λίγες μόλις γραμμές το απόλυτο αδιέξοδο που βιώνει η ηρωίδα. Η συγκλονιστική περιπέτεια της γυναίκας του ποιήματος συνίσταται επί της ουσίας σε μια εσωτερική διαδρομή, σε μια γοργή ανασκόπηση των χρόνων που έχουν περάσει, και φυσικά στην άξαφνη συνειδητοποίηση, στην απρόσμενη κατανόηση, πως η ζωή της έχει πια διαμορφωθεί και δεν μπορεί να την αλλάξει. Ο εγκλωβισμός της ηρωίδας στο στενόχωρο πλαίσιο μιας ζωής γεμάτης με πόνο και στερήσεις είναι όχι μόνο συντελεσμένος, αλλά και χωρίς διαφυγή.

Η συγκλονιστική περιπέτεια της ηρωίδας ξεκινά όταν της πέφτει η βελόνα στο πάτωμα. Ένα απλό συμβάν που την αναγκάζει να διακόψει την εργασία της, το ράψιμο, που μέχρι εκείνη τη στιγμή απασχολούσε ή έστω κρατούσε αδρανή τη σκέψη της, και την ωθεί αθέλητα, καθώς ψάχνει για τη βελόνα, να θυμηθεί γεγονότα του παρελθόντος.

«εκεί συναντάει την παλιά της ζωή: χαμένα όνειρα, σφάλματα, νεκροί, μα η βελόνα πρέπει να βρεθεί, το φόρεμα να παραδοθεί, ο Χριστός να σταυρωθεί κι η γυναίκα ψάχνει»

Η αναζήτηση της βελόνας -για να συνεχιστεί η κοπιώδης και κακοπληρωμένη εργασία- φέρνει στη σκέψη της γυναίκας τα όνειρα μιας καλύτερης ζωής• φέρνει στη σκέψη και τα σφάλματα, τα λάθη και τους κακούς υπολογισμούς, που της στέρησαν τη ζωή που κάποτε επιθυμούσε. Μαζί τους έρχεται κι η θύμηση των αγαπημένων ανθρώπων που πέθαναν, συμπληρώνοντας έτσι την εικόνα των στοιχείων που συνθέτουν το επώδυνο πλέγμα της ζωής της.

Μα όσο μεγάλη κι αν είναι η απογοήτευσή της, όσο έντονος κι αν είναι ο πόνος που συνταράσσει την ψυχή της, δεν έχει τη δυνατότητα της παύσης ή της ολοκληρωτικής παραίτησης. Το φόρεμα πρέπει να παραδοθεί, η δουλειά της πρέπει να συνεχιστεί• ακόμη κι αν η ζωή δεν της προσέφερε την ευτυχία που η ίδια προσδοκούσε, συνεχίζει ωστόσο να εγείρει τις δύσκολες αξιώσεις της, μέσα από τις αδιάκοπες υποχρεώσεις και τις ανάγκες της καθημερινής διαβίωσης. Όπως ο Χριστός έφτασε ως τη σταύρωση, παρόλο που για μια στιγμή θέλησε να αποφύγει την ύστατη αυτή θυσία, έτσι κι η γυναίκα -η κάθε γυναίκα- οφείλει να επιτελέσει το ρόλο της μέχρι τέλους.

«σηκώνεται τότε, κάθεται στην καρέκλα εξαντλημένη και συνεχίζει να ράβει, ενώ κλαίει σιγανά γιατί κατάλαβε άξαφνα
πως γυρισμός δεν υπάρχει…»

Η ηρωίδα του ποιήματος αντιλαμβάνεται αίφνης πως δεν υπάρχει πια γυρισμός. Η ζωή της είναι αυτή που είναι, με όλα τα λάθη, με όλες τις πικρίες και τις

απογοητεύσεις, με όλες τις στερήσεις και τις δυσκολίες, και δεν έχει πια τη δυνατότητα να την αλλάξει. Είναι πλέον αργά να ξεφύγει απ’ ό,τι συνιστά τη ζωή της, κι αυτή η επίγνωση λειτουργεί ως ένας επιπλέον λόγος, ένας καίριος λόγος, που κορυφώνει την απελπισία της. Παγιδευμένη πλήρως σε μια ζωή που δεν την φαντάστηκε και δεν τη θέλησε έτσι, σε μια ζωή που διαμορφώθηκε χρόνο το χρόνο, επιλογή την επιλογή και -ατυχώς- λάθος το λάθος, οφείλει να υπηρετήσει -είτε το θέλει είτε όχι- το αποτέλεσμα των επιλογών της, αλλά και των τυχαίων συγκυριών.

Ο ποιητής αντικρίζει με συμπόνια και κατανόηση τη ζωή αυτής της γυναίκας, και μέσω αυτής τη ζωή πολλών ανθρώπων, χωρίς ωστόσο να επιτρέπει τη δυνατότητα κάποιας αισιόδοξης ματιάς. Εγκλωβίζει την ηρωίδα του σε μια αδιέξοδη κατάσταση, στερώντας της το δικαίωμα της ελπίδας, το περιθώριο μιας ουσιαστικής αλλαγής, κι αυτό όχι γιατί θεωρητικά δεν υπάρχει πάντοτε η προσδοκία του απρόσμενου, αλλά γιατί στην πραγματικότητα πολύ συχνά το επώδυνο και το δύσκολο είναι το μόνο που έχουμε να ζήσουμε.

Έτσι, το τετελεσμένο και το αναπόφευκτο της δυστυχίας που βιώνει η ηρωίδα του ποιήματος, τίθεται περισσότερο ως μια ιστορία -μια συχνά επαναλαμβανόμενη ιστορία- που θα πρέπει να έχουν υπόψη τους οι αναγνώστες του ποιήματος, ώστε εγκαίρως και χωρίς δισταγμούς να προβαίνουν στις αλλαγές και τις αποφάσεις εκείνες που θα μπορούσαν να τους διασώσουν από ανάλογα αδιέξοδα βιώματα. Άλλωστε, τίποτε δεν μπορεί επί της ουσίας να αλλάξει, αν δεν γίνει έστω μια πρώτη αλλαγή, αν δεν γίνει εκείνη η βασική συνειδητοποίηση πως τα πράγματα δεν είναι όπως θα έπρεπε να είναι.

Ο Τάσος Λειβαδίτης (ή Αναστάσιος-Παντελεήμων Λειβαδίτης όπως είναι το πλήρες όνομά του), γιος του Λύσανδρου και της Βασιλικής, γεννήθηκε στην Αθήνα το βράδυ της Αναστάσεως του 1922. Σπούδασε νομικά, όμως τον κέρδισε η λογοτεχνία και συγκεκριμένα η ποίηση. Ανέπτυξε έντονη πολιτική δραστηριότητα στο χώρο της αριστεράς με συνέπεια να εξοριστεί από το 1947 έως το 1951. Στο Μούδρο, στη Μακρόνησο και μετά στον Αϊ Στράτη κι από κει στις φυλακές Χατζηκώστα στην Αθήνα, απ’ όπου αφέθηκε ελεύθερος το 1951. Το «Φυσάει στα σταυροδρόμια του κόσμου» θεωρήθηκε «κήρυγμα ανατρεπτικό» και κατασχέθηκε. Τελικά το δικαστήριο τον απάλλαξε λόγω αμφιβολιών.

Στο ελληνικό κοινό ο Τάσος Λειβαδίτης εμφανίστηκε το 1946, μέσα από τις στήλες του περιοδικού Ελεύθερα Γράμματα (τεύχ. 55,15-11-46) με το ποίημα «Το τραγούδι του Χατζηδημήτρη». Το 1952 εξέδωσε την πρώτη του ποιητική σύνθεση με τίτλο «Μάχη στην άκρη της νύχτας» και εργάστηκε επίσης σαν κριτικός ποίησης στην εφημερίδα Αυγή, από το 1954.

Πηγή: sophia-siglitiki.blogspot.gr